

Henrik C. Wegeners tale ved Københavns Universitets årsfest

Taler

Henrik Caspar Wegener
Rektor ved Københavns
Universitet, Frue Plads

Dato

10. november 2023

Sted

Festsalen, Københavns
Universitet

Deres Majestæt.

Minister.

Bestyrelse.

Kolleger.

Studerende.

Kære venner af KU.

3000 milliarder kr. i markedsværdi.

Europas rigeste virksomhed – nu foran konglomeratet, der sælger Louis Vuiton-tasker og Moët-Chandon champagne.

Rigere end sværnægterne Coca Cola og McDonalds.

Mere værdifuld end de andre C25-virksomheder i Danmark – tilsammen.

Uden Novo Nordisk var Danmarks nationalregnskab gået i minus.

Sådan lyder en af årets tophistorier.

»Jeg er altså nødt til at minde om, at de grundlæggende opdagelser, som vi er blevet så styrtende rige på, er foregået på universitetERNE«

Citat Mads Krogsgaard Thomsen, mangeårig forskningsdirektør i Novo Nordisk.

Og jeg bliver – med al respekt – nødt til at sige universitetET – i ental.

For det hele tog fart her på Københavns Universitet.

Historien om Novo Nordisk skal indfanges med en krog.

En August Krogh.

Han modtog Nobelprisen i 1920, da han påviste, lidt forenklet, hvordan blodet kommer rundt i kroppen.

På en nobel-foredragsturne i Nordamerika hørte hustru Marie Krogh om stoffet insulin.

Hun var diabetiker og insisterede på, at ægteparret Krogh lagde vejen forbi forskere i Toronto.

Og de canadiske forskerkollegaer ville da gerne betro deres opdagelse til en tillidsvækkende nobelpristager fra Danmark – og hans kone.

Så med hjem i kufferten på Amerika-damperen havde Krogh rettighederne til at producere insulin i Skandinavien.

Med til historien hører, at Krogh uddannede generationer af nye forskere.

Derfor fik han i USA tilnavnet ”Professor of the Professors”.

Krogh byggede også apparater, der må have gjort Storm. P. – og DTU – gule af misundelse.

Særligt det sindrige vippespirometer – der kan måle lungekapacitet og som også nutidens astmapatienter kender.

Ja, man bliver helt forpustet af Kroghs livsværk.

Og jeg siger med vilje efternavnet Krogh, så det også omfatter hustruen Marie, der var en af Danmarks første kvindelige læger – og Augusts vigtige videnskabelige sparringspartner.

Nu skruer vi tiden frem – til slutningen af 1970'erne.

Historien gentager sig.

Vi befinder os i en barak ved Bispebjerg Hospital.

En ung læge ved navn Jens Juul Holst er på vej til at blive kirurg.

Men så undrer han sig.

Hvordan kan det være, at blodsukker og vægt falder på de patienter, der via en gastric bypass-lignende operation, får ført maden næsten direkte ned i tyndtarmen?

Der må ske 'noget' i tarmen.

Jens bliver forsker og går på jagt efter dette 'noget'.

Han opdager tarmhormonet 'Glucagon Like Peptide 1' – med kælenavnet GLP-1.

Sikke en opdagelse!

Forståelsen af det stof har ført til ny medicin – Victoza, Ozempic og Wegovy – der modvirker diabetes og fedme.

Og meget tyder på, at det også virker mod fedtlever, hjertekarsygdom og nyrelidelser.

GLP-1 er intet mindre end 'stofskefte-orkesterets dirigent', som Novo Nordisk Fondens direktør Mads Krogsgaard Thomsen kalder det.

Det er ganske sigende, at det eneste auditorium i Mærsk Tårnet, som er opkaldt

efter en nulevende forsker hedder Holst-auditoriet.

Men det er ikke hele historien.

Hvis videnskabens ilt skal helt ud i samfundets yderste celler – kræves endnu et stof.

Et stof, som New York Times ophøjede til den danske nationalkarakter under corona-pandemien, nemlig ‘samfundssind’.

Samfundssind findes i skattesystemet.

Samfundssind findes i de store filantropiske fonde.

Og det var Kroghs samfundssind, der fik de canadiske forskere til at give insulinet – for én Dollar.

Men samfundssind er også resonansen mellem mennesker, der er forskellige.

Folk og fag, der ikke er for fine til at lære af fremmede.

Læger, dyrlæger og farmaceuter; kemikere, biokemikere og brygmestre; bioanalytikere og industriteknikere.

De indgår i et helt kredsløb af industrier, som virker som forbundne kar – fødevarer, biotek og life science.

De kan brygge øl.

De kan udvikle medicin.

De kan raffinere biobrændstof.

De kan oprense enzymer til vaskemidler.

Det er historien om landbrugslandet, der blev life science-nation.

Landet, der bruger både bacon og bugspytkirtel fra samme gris.

Og jeg er ganske sikker på, at de samme gode mennesker er i fuld gang med en ny revolution – fra life science nation til global grøn omstilling.

Krogh lå tit om natten og forestillede sig eksperimenter og forsøgsopstillinger, han ville tage fat på dagen efter.

‘Visuel tænkning’, kaldte Krogh disse natlige drømmesyn.

Rektoratet og bestyrelsen forsøger sig også med ‘visuel tænkning’.

Vores visioner kan aldrig definere, præcis hvad der skal forskes i – og uddannes til.

Uanset hvor sympatiske målene er: Klima eller fred i verden.

Det overlader vi til ekspertisen – forskere og studienævn.

Men vi kan godt udføre en mere generel ‘visuel tænkning’.

Kort sagt en strategi.

Vi vil gerne udvikle et bedre, mere effektivt og sammenhængende universitet, der understøtter høj akademisk faglighed.

Og vi vil gerne arbejde for, at KU bliver ’til gavn for flere’.

Vores fremragende forskning og dygtige studerende skal bidrage til nye løsninger, svare på samfundsudfordringer og skabe nye arbejdspladser.

Tag ud på Tagensvej 16A.

Der står KU Lighthouse – KU’s nye innovationscenter.

Jeg var derude for at høre studerende pitche deres startups.

Jeg hørte om en app, hvor amatørfodboldspillere kan lære at træne lige så effektivt som landsholdsspillere.

Jeg hørte om et device, som ved hjælp af virtual reality og kunstig intelligens kan gøre 'kedelig' genoptræning til et sjovt socialt spil – både for dem i mormor-alderen og dem i Paw Patrol-alderen.

Og jeg hørte om Børnebogsforlaget, der formidler naturvidenskab i børnehøjde – ved at fortælle om både protoner og prutter.

Efter besøget på KU Lighthouse tog jeg tilbage her til Frue Plads.

Tilbage til vores pragtfulde, imponante bygninger, der får mennesket til at føle sig lille og videnskaben stor.

Tilbage til det oprindelige naturhistoriske museum, hvor rektoratet nu har til huse på den etage, hvor den laveste klasse af dyr – bløddyrene – engang var udstillet i sprit og glas.

Tilbage til det gamle Universitetsbiblioteket, som vi nu har åbnet for offentligheden, som et oplevelses- og mødested.

Tilbage til festsalen med skønmalerierne og talerstolen, hvorpå der står 'I ånd og sandhed' på græsk.

Og jeg tænkte: Jo jo – KU's ånd svæver rundt mellem disse gamle bygninger, gamle nobelpriser og gamle videnskabspersoner.

Men frem for alt lever – og ånder – KU gennem de studerende jeg mødte på KU Lighthouse, (og som findes på hele universitetet).

Studerende med ild i blikket, optændt af den hellige flamme.

Studerende, som håber, at deres idéer kan redde planeten eller skabe en ny dansk Joachim von And-pengetank.

Ånden ligger i forsøget – ikke kun i resultatet.

Og ånden ligger i den frie – og kritiske – tanke uafhængig af selv de stærkeste interesser og de mest velpolstrede penge kasser.

Jeg vil alligevel gerne slutte med historien – for det er en god historie.

Året er 1920.

Der er årsfest på KU.

Her i festsalen sidder samfundets spidser og videnskabsMÆND i en atmosfære af højtidelighed, selvhøjtidelighed og høj cigarføring.

Præcis som i dag – bortset fra cigarerne og kvinderne.

Stakåndet ankommer en journalist med et telegram, netop indløbet fra Stockholm.

Han vil overrække telegrammet til August Krogh.

Snart dukker flere journalister op.

De søger alle efter professorerne fra det lægevidenskabelige fakultet.

»Hvor er professor Krogh?«, lyder det. »Han har fået nobelprisen i medicin og fysiologi«. Der rystes på hovederne. Kender ham ikke.

Mysteriet opklares.

Der findes faktisk en professor Krogh.

Men han er fra det Naturvidenskabelige Fakultet.

Senere rejser Rektor Thorkild Røvsing sig og holder en hyldesttale – men den ukendte professor Krogh er allerede forsvundet.

Den slags postyr er ikke noget for ham.

Hvad kan vi lære af historien:

At de største åbninger ikke altid opstår inden for disciplinerne, men i de fine

netværk af tynde kapillærer mellem dem.

At ikke alle forskere nyder rampelyset. Jeg tror ikke, August Krogh havde været specielt aktiv på de sociale medier.

Og at vores kære omverden (af samme årsag) nogle gange ikke aner, hvor vigtig viden, KU ligger inde med.

Den viden skal vi altså UD med.

Vi skal blive bedre til at tage Krogh ud af universitetet.

Men vi skal ikke tage universitetet ud af Krogh.

Lige så snart, insulinproduktionen kørte, var Krogh mentalt videre til ny forskning.

Nobelguldmedaljen – ja den blev solgt til velgørenhed.

Og nej, Krogh var ikke specielt entreprenant – snarere kværulant.

Han var ikke selskabsløve – snarere laboratoriemus.

Men tag ikke fejl – som forsker kunne han brøle som et rovdyr, der åd dårlig videnskab til morgenmad og spyttede sandheden ud.

Som rektor kender jeg udmærket disse vidunderlige – og en anelse besværlige – mennesker.

Dem skal vi ikke lave om på.

De ER selve universitetet.

I dag har jeg nævnt et enkelt eksempel på en enkelt stor virksomhed, hvis selve eksistens og overlevelse, KU har en stor ære i.

Jeg kunne nævne mange andre, der er født med forskningens DNA.

Tag bare Kroghs oldebarn, Carsten Gomard, matematiker og datalog fra KU, der stiftede C25-virksomheden Netcompany.

En hurtig hovedregning viser, at hvis vi bare fostrer nogle få Krogher og Holster hvert århundrede, så er hele KU tjent hjem.

Men vi behøver faktisk slet ikke anskue universitetet som en lottokupon, der måske, måske ikke, giver gevinst.

For den største samfundsværdi skaber vi gennem alle vores studerende som får en forskningsbaseret uddannelse, der hvert eneste år transporterer videnskabens ilt ud i alle samfundets muskler.

Tak.

Kilde

uniavisen.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Festtale

Relateret

Merete Eldrups tale ved Københavns Universitets årsfest
10. november 2023

Malte Sauerland-Paulsens tale ved Københavns Universitets årsfest
10. november 2023

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/henrik-c-wegeners-tale-ved-kobenhavns-universitets-arsfest>